

Asia: VN/2821/2024

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

a) Mitä vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Ei lausuttavaa.

b) Selkeyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa sijaishuoltopaikan arjessa? Jos ei, miten säännöksiä tulisi muuttaa?

Ehdotus mahdollisesti selkeyttää rajanvetoa, mutta ehdotusta tulisi vielä täsmentää kasvatuksellisten käytäntöjen ja rajoitustoimenpiteiden käyttämisen osalta sekä perhehoidossa että lastensuojelulaitoksessa. Kasvatuksellista kiinnipidon mahdollisuutta on selkeytettävä esimerkiksi tilanteissa, joissa lapsi rauhoitetaan sylissä (vrt. fyysinen koskemattomuus perhehoidossa).

2. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolakiin (69 §) ja lastensuojelulakiin (16 b §) informatiivisluonteista viittausta voimassa olevaan sääntelyyn ns. hybridiyksikköjen perustamiseksi. Mitä vaikutuksia näette ehdotuksen taustalla olevan tavoitteen kannalta?

Hybridiyksikköjen sääntelyssä tulisi ottaa kantaa henkilöstön osaamiseen ja koulutukseen velvoittavasti.

a) Ovatko ehdotukset sääntelyltään selkeitä ja käytännössä toteutettavissa?

Esityksessä ei käy selkeästi esille, mitä kuntoutuksella tarkoitetaan ja mitä toimenpiteitä se sisältää suljetun laitospalvelun kontekstissa. Päätöksen kestoa ”toistaiseksi voimassa oleva” tulisi harkita vakavasti, jottei se ole ristiriidassa esimerkiksi perusoikeuksien kanssa. Miten päätöstä arvioidaan ja tarkastetaan ja kenen toimesta? Lisäksi epätarkaksi jää ilmaisu ” muita rikollisia tekoja” lapsen sijoittamisen edellytyksenä.

Vaikka yhteydenpidon rajoittaminen laitospalvelujen ulkopuolelle on ymmärrettävä, tämä rajoittamistoimi rajoittaa myös yhteydenottoa lapsen läheisiin. Lähtökohtaisesti kaikki kontaktit laitoksen ulkopuolelle eivät ole lasta vahingoittavia. Lapsen yhteydenpito on turvattava laitoksen ulkopuolisiin henkilöihin muilla tavoin.

Kannatettavaa on, että kuntouttavan suljetun laitospalvelun tuottaisivat vain viranomaiset, ei yksityiset palveluntarjoajat.

Sijoituspäätöksiin ja rajoittamistoimiin liittyviä muutoksenhakuprosesseja tulisi täsmentää. Epäselväksi jää lapsen mahdollisuus hakea muutosta häntä koskevissa päätöksissä.

b) Miten arvioitte henkilöstölle asetettujen vaatimusten riittävyyttä?

Vartijoiden oikeuksia olisi perusteltua täsmentää (esim. voimankäyttö). Kenellä/millä taholla on oikeus tehdä turvatarkastus tai poistaa lastensuojelulaitoksessa vieraileva? Mikä laki säätelee henkilökuntaan kuuluvien vartijoiden oikeuksia, velvollisuuksia ja työvälineitä?

c) Ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma tulisi tarkistaa vähintään neljän kuukauden välein ja sen tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio. Miten arvioitte sääntelyä lapsen rajoittamisen tarpeellisuuden arvioimisen sekä sen sisällön ja laajuuden tarkistamisen näkökulmasta?

Esitys on sinällään kannatettava. Olisi kuitenkin hyvä täsmentää, miten ja missä asiantuntija-arvio tehdään ja kenen toimesta? Esityksessä mainitaan, että ”tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio”. Tämä olisi perusteltua olla velvoittavaa, sillä rajoittamistoimet ovat vahva interventio, jota tulisi arvioida kriittisesti perusteiden näkökulmasta. Rajoittamispäätöksestä tulisi voida myös valittaa.

d) Mikä on näkemyksenne ehdotetun palvelun suhteesta erityisen huolenpidon jaksoon?

Suhdetta on haastavaa arvioida, jos palvelujen sisältöä ei ole avattu täsmällisesti.

4. Esitetään muutettavaksi ja selkeytettäväksi nykyistä erityisen huolenpidon sääntelyä. Ovatko ehdotukset tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa käytännössä?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4.

Ei lausuttavaa.

62 ja 63§ Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoittamista koskeva päätöksenteko

Yhteydenpidon rajoittaminen ja rajoittamista koskeva päätöksenteko pääosin kannatettavia.

64 ja 70 a § Tekninen valvonta lastensuojelulaitoksessa

Teknisen valvonnan prosesseja olisi hyvä täsmentää. Ovatko teknisen valvonnan tallenteet pysyviä, kuka saa käyttää tallenteita, onko käyttäminen luvanvaraista, missä tallenteita säilytetään, jne. Tästä voisi olla hyvä kirjata lakiin tarkemmin tai viitata toiseen lakiin, jota tämän yhteydessä on tarkoitus soveltaa.

65 § Aineiden ja esineiden poisottaminen lastensuojelulaitoksessa

-

66 § Henkilöntarkastus

-

66 a § Henkilönkatsastus

-

67 § Omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen

-

68 § Kiinnipitäminen laitoksessa

-

68 a § Kiinnipitäminen lapsen laitoksesta poistumisen estämiseksi

-

69 a § Luvatta lastensuojelulaitoksesta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

-

69 b § Lapsen kiinniotto

-

69 c § Kiinniotetun lapsen kuljettaminen

-

69 d § Perhekodista luvatta poissaolevan lapsen etsintä ja palauttaminen

-

69 e § Poliisin virka-apu laitoksesta ja perhekodista luvatta poissaolevan lapsen kiinniottamisessa ja kuljettamisessa

-

71 § Erityiset rajoitukset kuntouttavan suljetun laitospalvelun aikana

-

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

6. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta ja täsmennettäväksi viraston nykyistä rakennetta. Vastaisivatko ehdotukset tätä tavoitetta?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 6.

-

7. Esityksen tavoitteena on vahvistaa kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Vastaavatko ehdotukset tätä tavoitetta?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 7.

-

8. Vapaamuotoiset huomiot koko esityksestä.

Työntekijöiden ja koulutuksen osaamisperustaisuuteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

Tämän lain ja muiden lakien välisiin suhteisiin tulisi kiinnittää vielä erityistä huomiota.

Lastensuojelun työntekijöiden asiakasmitoituksen osalta on syytä huomioida, että työntekijöiden työ kohdentuu pelkästään lastensuojeluun ja asiakasmitoitus tulee kohdentua lastensuojelutyöhön, eikä mitoituksen lisäksi työntekijällä tule olla muita asiakkuuksia.

Fiorentino Vera
Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet